

L I T E R K A

prosinec 2010

Stalo se v Památníku již tradicí, že v prosinci necháváme návštěvníky nahlédnout mezi nové přírůstky do našich sbírek za posledních dvanáct měsíců. Nejinak tomu bude i letos a malou představu o tom, co mezi vystavovanými exponáty najdete, přináší poslední číslo Literky roku 2010. Přesto však bude zahájení pravidelné každoroční výstavy v letošním roce v něčem neobvyklé. Chystáme vzpomínkový večer nejen pro členy Klubu přátel, který při Památníku funguje již třetím rokem. Společně zavzpomínáme jak na jednotlivé akce

- » Editorial
- » Prosincová výročí
- » Nejbližší akce a výstavy
- » Klub přátel Památníku
- » Královský sňatek
- » Co rok dal
- » Tři otázky pro Jaromíra Kubíčka
- » Hledáme

uplynulých let, ale byli bychom rádi, kdybychom si vzájemně nechali nahlédnout do svých soukromých knihovniček a prostřednictvím knih milých našim srdcím se poznali i z jiné stránky. Srdečně zváni jsou členové Klubu i další příznivci a milovníci literatury! Se vznikem Památníku i členstvím v Klubu je úzce spojen historik a knihovník Jaromír Kubíček, proto jsme položili v tomto čísle našeho zpravodaje 3 otázky pro... právě jemu.

Za všechny své kolegy si Vám dovoluji popřát poklidné prožití adventního období, příjemné a radostné vánoční svátky v kruhu rodinném a snad i nad krásnou knihou, kterou jistě řada z Vás najde pod vánočním stromčkem. Na shledanou v roce 2011 se těší

Vaše Romana Macháčková

Verše měsíce
p r o s i n c e

Jiří Wolker

Na svatého Mikuláše

*Dnes je svatého Mikuláše,
a já jedu domů rychlovlakem,
očima ukrājuji si ze země jako z mléčné kaše
posypané cukrem a skořicí,
zapomínám na noviny, tramway a ulici
v šedivém kupé
s lidmi, kteří odjíždějí nebo přijíždějí
vlastnímu srdci.*

10. prosince 1661

napsal J. A. Komenský autobiografický List Petru Montanovi. Týká se čtyřdílného díla učitele národů Truchlivý. Především však obsahuje informaci o dvou dílech cyklu z let 1651 a 1660, které až do konce 19. století nebyly známy a které na rozdíl od předešlých dvou nevznikly v našich zemích, ale již v exilu. První dva díly jsou datovány do let 1623–1624 a reagují prostřednictvím dialogu (sporu) mluvčích Truchlivý, Rozum, Víra a Kristus na národní, sociální, církevní a kulturní problémy na počátku 20. let 17. století.

koncem prosince 1886

začal básník, prozaik a publicista Jan Herben ve spolupráci se svými přáteli F. Joklem, A. Krausem, F. Táborským, J. Vlčkem ad. vydávat list Čas věnovaný veřejným otázkám. Dal ho plně k dispozici T. G. Masarykovi a realistické skupině. Od roku 1900 byl Čas orgánem České strany lidové. Především za první světové války se vyznačoval odvážnými úvodníky. V srpnu 1915 byl rakouskými úřady zastaven.

Nejbližší akce a výstavy Památníku písemnictví na Moravě

8. prosince, 16 hod., Řekni mi, co čteš...? Podvečer pro přátele Památníku spojený s tradiční ukázkou nových přírůstků do sbírek pod názvem Co rok dal.

Společné setkání členů Klubu přátel a dalších příznivců Památníku nad jejich oblíbenými knihami. Přijďte ostatním představit knihu Vám nejmilejší, nejlépe krátkou ukázkou.

Vybrané sbírkové předměty, které Památník získal v roce 2010, budou v prostorách benediktinského kláštera k vidění do 2. ledna 2011.

Výstava Comestor, Otec Tří králů a šíření jeho Historie scholastiky v českých zemích v Opavě.

Putovní výstava Památníku je vystavována v prostorách Slezského zemského muzea, v Památníku Petra Bezruče (Ostrožná 35, Opava).

Výstava potrvá do 6. ledna 2011.

KLUB PŘÁTEL PAMÁTNÍKU

Klub přátel Památníku písemnictví na Moravě vznikl jako volné sdružení v září roku 2007. Jeho cílem je přiblížení aktivit Památníku písemnictví na Moravě těm, kteří o naši práci mají trvalý zájem, propagace písemnictví a literatury na Moravě a poskytování informací v oblasti literatury. Kromě pravidelných akcí a výstav se s členy Klubu setkáváme také při mimořádných příležitostech – výrobě pergamenu, sportovně kulturních akcích ad. Počet členů Klubu přátel postupně narůstá a v jejich řadách jsou nejen pravidelní návštěvníci muzea, ale i osobnosti, které se významným způsobem podílejí na činnosti Památníku písemnictví na Moravě. Prvním čestným členem se stal spisovatel, překladatel a

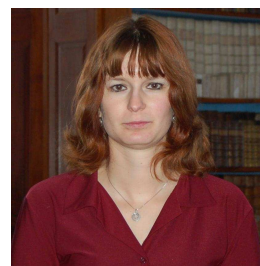

literární historik Ludvík Kundera.

Chcete se i Vy aktivně zapojit do činnosti Památníku? Přijďte mezi nás 8. prosince v 16 hodin na společné setkání nad oblíbenými knihami nebo na některou z dalších námi plánovaných akcí. Podrobnější informace o Klubu přátel najdete na zvláštním letáčku u pokladny Památníku. Členové Klubu přátel a příznivci Památníku písemnictví na Moravě se mohou setkávat a vyměňovat si své zážitky také virtuálně, pokud mají zřízený profil na Facebooku. Stačí do vyhledávání zadat heslo: Klub přátel Památníku písemnictví na Moravě.

KRÁLOVSKÝ SŇATEK

U příležitosti svatby Elišky Přemyslovny a Jana Lucemburského a zároveň nástupu lucemburské dynastie na český trůn uspořádali Muzeum, Galerie a Archiv hlavního města Prahy výstavu nazvanou *Královský sňatek*. Svatba dědičky českého trůnu a dcery předposledního českého krále z rodu Přemyslova s jediným synem římského krále a lucemburského hraběte Jindřicha VII. se uskutečnila 1. září 1310 v německém Špýru. Sem česká princezna přicestovala za svým ženichem poté, co uprchla z domácího vězení, do kterého ji uvrhl její švagr, Jindřich Korutanský. Římský král se dlouhou dobu nemohl smířit s představou, že má českým zástupcům „vydat“ svého tehdy čtrnáctiletého syna Jana jako ženicha pro osmnáctiletou Přemyslovnu a nabízel neúspěšně svého mladšího bratra Walrama. Královskou rodinu a dobový historický kontext éry posledních Přemyslovců a prvních Lucemburků se snaží návštěvníkům přiblížit výstava připravená v Domě U Kamenného zvonu na Staroměstském náměstí. Výstavní prostory nebyly vybrány náhodou, v tomto domě totiž královští novomanželé po svatbě bydleli, neboť Pražský hrad na konci vlády Eliščina otce Václava II. vyhořel. Dobový kontext návštěvníkům představují skvosty tehdejšího umění. Nejvýraznějším exponátem je samotný gotický dům, unikátními díly pak jsou například zlaté šperky z pokladu ze Slezské Středy, drahokamy vykládané relikviáře ze svatovítského chrámového pokladu či ze španělského Escorialu, množství originálních středověkých listin, odlitků pečetí a unikátních rukopisných kodexů, z nichž dva pocházejí ze souboru osmi rukopisů zhotovených na přání Eliščiny macechy Alžběty Rejčky a v dnešní době jsou ve správě Muzea Brněnska.

Bývalá kolegyně PhDr. Jindra Pavelková nám svůj příspěvek zaslala ze svého nového působiště v Moravské zemské knihovně.

CO ROK DAL

I v letošním roce se sbírky Památníku rozšířily o další sbírkové předměty a pozůstalosti moravských osobností, z nichž některé si můžete prohlédnout na malé, tradiční, prosincové výstavě Co rok dal.

Část z pozůstalosti středoškolského profesora češtiny a angličtiny, filologa, překladatele a autora prací z oblasti moravské historie a vlastivědy Františka Kleina (23.5.1905–3.2.2004) Památníku věnovala jeho manželka Miluše Kleinová. Materiály obsahují mj. strojopisy a rukopisy rozhlasových pořadů, které vysílal Radiojournal Brno v letech 1933–39, v nichž se Klein zabývá především knižními novinkami anglické a americké literatury, další témata nesou název Humor v staré české literatuře, Německá lyrika moravská nebo Lidský i umělecký profil Johna Galsworthyho. Z bibliofilských výtisků jeho děl byl fond obohacen o Tóny úzkosti a spočinutí (1932), Anglický romantismus (1947) a Milostné písně ruských lyriků o štěstí i hoři (1947).

Sádrový odlitek busty od Vincence Makovského a šavle středoškolského profesora jsou vzpomínkami na významného moravského sociologa, filozofa, religionistu, politologa a literáta Inocence Arnošta Bláhu (28.7.1879–25.4.1960). Jako středoškolský a vysokoškolský učitel působil s přestávkami téměř padesát let. Svou pedagogickou dráhu započal jako suplující profesor na reálce v Praze – Žižkově. V září 1904 byl ustanoven profesorem na reálce v Novém Městě na Moravě a v roce 1908 se stal prozatímním správcem dívčího pedagogia v Litomyšli. Na funkci ředitele však jmenován nebyl a vrátil se zpět do Nového Města na Moravě, kde působil až do roku 1919. Následující dva roky působil jako učitel na Masarykově reálném gymnáziu v Praze. Od roku 1920 vyučoval na brněnské technice a také na fakultě právnické a filozofické. 22. prosince 1924 byl prezidentem T. G. Masarykem jmenován řádným profesorem sociologie. V letech 1931–32 působil jako děkan Filozofické fakulty Masarykovy univerzity. V roce 1947 založil Vysokou školu sociální.

Nové přírůstky v oblasti výtvarných děl zastupují např. ilustrace a grafiky Oldřicha Tomana nebo materiály vztahující se k činnosti akademického malíře, grafika a ilustrátora Petra Dillingera (17.9.1899–24.4.1954). Patří mezi ně sběratelské listy ex libris, výstřižky, soubory pohlednic, plakáty a pozvánky na výstavy, bibliofilie ad. Obohacena byla i sbírková knihovna Památníku, např. o knihu Sebastiana Münstera v překladu Zikmunda z Púchova Kozmograffia Česká: To gest wyspánij o položenij Kragin neb Zemij y Obyčegijch Národuow wsseho Swieta... W Praze, 1554: Jan Kosořsky z Kosoře.

3 OTÁZKY pro

Jaromíra Kubíčka

Jste předsedou Muzejní a vlastivědné společnosti v Brně. Je nějaká oblast moravských dějin, k níž pocítujete dluh?

Moravské dějiny se pěstují na fakultách vysokých škol a v řadě odborných ústavů, i vaše Muzeum Brněnska má za sebou v poslední době několik výtečných akcí. Co se týče naší Muzejní a vlastivědné společnosti, vidím ten dluh především v dokončení edice všeobecných svazků nové řady Vlastivědy moravské. K těm deseti vydaným v posledních letech chybí zpracovat období Velké Moravy, dále dobu osvícenství a celého 19. století a specializovaný svazek o vývoji výtvarného umění. První z nich by měl konečně po dlouhé přestávce vyjít v příštím roce. Ještě dříve, než uvedený záměr dokončíme, by měly být vydány dvě rozsáhlejší práce – vlastivěda stávajícího brněnského okresu a podrobný historický lexikon obcí Moravy a Slezska, který si vzali za svůj cíl archiváři.

V loňském roce Vám byl Regionálním výborem SKIP udělen čestný titul Velkomoravský knihovník. Váš zájem o moravika je všeobecně znám. Na čem pracujete v současné době?

Velkomoravský knihovník byl mým posledním čestným titulem v aktivní službě. Rád bych se podílel ještě na vydání zbývajících retrospektivních přehledů vlastivědné

literatury – v příštím roce to bude okres Svitavy, ke kterému se již moravské kraje nehlásí, přesto vyjde v edici Bibliografie a prameny k vývoji Moravy. Jeden grant mi také umožňuje dělat na historii žurnalistiky, přesněji na století českého tisku na Moravě od národního obrození. I noviny a novináři mají své zajímavé osudy.

Činnost Památníku sledujete od jeho prvních krůčků. Kudy by se měl podle Vás dále ubírat?

Jsem sice ve věku, kdy bych mohl radit, ale nechtějte to po mně. Obdivuji, jak se Vám zejména častými výstavami podařilo z vašeho Památníku udělat živé středisko literatury a kultury.

Čestný člen Klubu přátel Památníku, historik doc. PhDr. Jaromír Kubíček, CSc., dlouholetý ředitel Moravské zemské knihovny, se mnoho let soustřeďuje na bibliografii novin a časopisů a svou aktivitou podnítl vznik Sekce pro bibliografii v rámci organizace Sdružení knihoven ČR.

Hledáme:

Index, list pro literární politiku, byl založen v Brně roku 1929. Nepřetržitě vycházel do června roku 1939. Obnoven pak byl v letech 1968–1969. Jeho existence byla velkým přínosem pro kulturní život Moravy, ať už v literatuře, hudbě, výtvarném umění či žurnalistice. Obsahoval mj. ankety, recenze a kritiky výstav, statě o výtvarném umění nebo reprodukce nerealizovaných architektonických projektů.

Pro úplnost chybí v knihovně Muzea Brněnska tato čísla: roč. 1933–9,10; roč. 1934–12; roč. 1935–1939 – všechna; roč. 1968–7; roč. 1969–7,10.

Kulturně politický měsíčník **Červený květ** vycházel v letech 1956–1969 v Ostravě. Byl zaměřen na publikování kulturních, odborných či beletristických příspěvků autorů ze severomoravského regionu. Prostor byl věnován také publicistickému žánru se sociologickými tématy. Časopis obsahoval pravidelné rubriky, např. Nový hlas, Náš profil, Tribuna, Nové knihy či Zápisník. Překlady ze světové poezie vycházely v rubrice Dvakrát..., čtenáři se mohli těšit na kriminální povídky autora Milana Kyselého. Málo známí autoři regionu byli připomínáni v oddílu Zapomínání a zapomenutí. Do časopisu pravidelně přispívali mj. J. Nohavica st., J. Cink, V. Bajnarová, V. Holan, J. Seifert, J. Zahradníček, J. Tomeček, I. Kubíček, J. Kolárová či O. Rafaj nebo A. Sivek. Vyšly v něm ale i práce B. Hrabala, A. Lustiga či J. Škvoreckého.

Měli bychom zájem o všechna vydaná čísla.

Vydává Muzeum Brněnska, příspěvková organizace
připravuje Památník písemnictví na Moravě
Klášter 1, 664 61 Rajhrad
tel. 547 229 136

e-mail: rajhrad@muzeumbrnenska.cz

www.muzeumbrnenska.cz/rajhrad.htm

Odpovědný redaktor: Vojen Drlík, redaktor: Romana Macháčková

Autoři textů: Romana Macháčková, Jindra Pavelková

Vychází desetkrát ročně, číslo 10, ročník 4.